

Litteraturliste.

- DE BOMARE, M. VALMONT: Dictionnaire D'Histoire Naturelle, Tome Second, Paris 1764/65.
- : Den almindelige Natur-Historie, III Tome, G—H, oversat af H. VON APHELEN, København 1768.
- BREHM: Illustrirtes Thierleben, bearbejdet von FRIEDRICH SCHÖDLER, Hildburghausen 1869.
- BREHM, A. E.: Dyrenes Liv, oversat af P. MARIAGER, København 1871.
- : Dyrenes Liv, 2' Udg., oversat af P. MARIAGER, København 1876.
- : Dyrenes Liv ved J. O. BØVING-PETERSEN, København 1907.
- KIELSEN, FREDERIK CHRISTIAN: Naturhistorie for hver Mand, København 1809.
- KJÆRBØLLING, N.: Danmarks Fugle, København 1852.
- : Skandinaviens Fugle ved JONAS COLLIN, København 1875/77.
- MAKATSCH, WOLFGANG: Der Brutparasitismus der Kuckucksvögel, 1937.
- NAUMANN, JOHANN ANDREAS: Naturgeschichte der Vögel Deutschlands, 2' und 5' Theil, Leipzig 1822/26.
- PETERSEN, SEVERIN: Vore Sangfugle, 1' Udg., København 1878.
- SUOLATHI, HUGO: Die deutschen Vogelnamen, Strassburg 1909.
- TEILMANN, CHARLES: Forsøg til en Beskrivelse af Danmarks og Islands Fugle, Ribe 1823.

Instinkt og Artskarakter hos Fugle.

Af S. E. POULSEN.

Nærværende Artikel fremkommer som et Bidrag til Forstaaelse af Fuglenes psykiske Egenskaber og beskæftiger sig hovedsagelig med Iagttagelser af fangne Fugle.

Iagttagelser og Forsøg med fangne Fugle er et værdifuldt og uundværligt Led til Forstaaelse af Fuglenes psykiske Egenskaber, ikke mindst fordi man her kan gentage Forsøg og Iagttagelser under en Kontrol, der i Almindelighed er uigennemførlig i Naturen.

Vil man studere Fuglenes Psyke i Fangenskab, er det imidlertid af afgørende Betydning, at man er fortrolig med Fuglenes specielle Artskarakterer, der som oftest er uforklarlige. Det er af samme Vigtighed, at man har det fornødne Kendskab til de Faktorer, der tit i Fangenskab spiller forstyrrende ind med Hensyn til Fuglenes Opførsel. Manglende Indsigt i nævnte Henseende vil let faa Iagttageren til at fortabe sig i

problematiske Forklaringer og Karakteristikker, ikke mindst fordi Artskarakteren i saa udpræget Grad præger Fuglenes Reaktion overfor Mennesket og Fangenskabet.

Det er ofte fremholdt, at Fuglenes Instinkthandlinger forstyrres af Fangenskabet, f. Eks. at Led i en Fugls Instinkt-handling bortfalder, saa at Handlingen udføres ufuldstændigt eller helt bortfalder. En saadan Fremstilling vil let afføde Misforstaaelse, saa den ukyndige tror, at saadanne Foreteelser udelukkende er knyttet til Fangenskab.

En Fugls normale Instinkthandlinger udløses ved normale Impulser ude- eller indefra. Optræder disse Impulser ikke normalt, eller udebliver de, udføres Instinkthandlingen ikke, eller den forstyrres og udføres ufuldstændigt. Dette gælder saavel i Naturen som i Fangenskab. Hvis f. Eks. Ungerne i et Fangenskabskuld afkræftes som Følge af Sult (foraarsaget af uegnet eller utilstrækkelig Føde), vil de være ude af Stand til at udløse Forældrenes Madningsinstinkt. Det samme er Tilfældet, hvis Ungerne svækkes af Sygdom, f. Eks. Snylterangreb. Saadanne Unger vil blive forladt, kastet ud af Reden eller ædt af Forældrene, alt efter de sidstes Natur. Det samme sker i Naturen, f. Eks. naar Unger bliver Genstand for Sygdom eller under voldsomme Regnskyl afkræftes af Væde og Kulde.*)

Det viser sig altid i Fangenskab, at Tingene udvikler sig normalt, saafremt man erkender og borteliminere de forstyrrende Faktorer.

Naar vilde Fugle gøres til Genstand for Indfangning, bevirker Indfangningen i første Omgang, at de uanset Arten bliver forskrækkede, og Skrækken udløser Flugtinstinkt. Styrken af Fuglenes Udbrudsforsøg præges nu af deres specielle Artskarakterer. Stære, Graaspurve, Tornirsker, Grønirsker, Stillidser, Bogfinker, Gulspurve, Drosler, Lærker, Dompapper, Siskener og m. a., der naturligt plejer at undfly Fare ved Flyvning over i hvert Fald nogen Afstand, arbejder temmelig voldsomt for at trænge gennem Gitterværkets Forhindring, som er ukendt og ikke fattes. Selvom Buret anbringes absolut uforstyrret, forsøger Fuglene ofte disse Udbrud. Disse Fugles Uro aftager eller ophører, hvis Buret beskyttes mod

*) At afkræftede Redeunger dræbes af Forældrene og ædes, er f. Eks. kendt hos Hejrer og Rovfugle, ligeledes at selvdøde Unger ædes.

stærke Lysindtryk, f. Eks. ved passende Tildækning, og Fuglene gaar da ofte villigt til Foderet. For saadanne Fugle plejer Lys- og Rumindtryk naturligt at være forbundet med Flugtmulighed, og Grunden til deres Opførsel maa sikkert søges heri.

Anderledes forholder det sig med en Fugl, som f. Eks. Brunellen, hvis Flugtinstinkt naturligt byder den at søge Dækning i Buskads. Anbringes en vildfanget Brunelle i et Bur eller en Volière, hvori Dækning findes i passende Form, benytter den sig øjeblikkelig deraf. Dens Opførsel virker derfor helt anderledes paa Iagttageren i Sammenligning med de foran nævnte Arter. Anbringer man derimod Brunellen i et Bur uden Dækningsmulighed, reagerer den paa lignende Maade som de tidligere nævnte Arter. Brunellen danner et godt Eksempel paa de Fugle, der hurtigt falder til Ro i Fangenskab, fordi dette under fornuftige Former tillader dem at følge deres Natur i højere Grad, end Tilfældet er med mange andre Arter i Fangenskab.

Tornirisk og Grønirisk opfører sig meget forskelligt i Fangenskab, naar de første Døgn er overstaaet. Torniriskens vedbliver som Regel i Aarevis at være særdeles sky og vild, medens Grøniriskens efter ganske kort Tid, ofte faa Døgn, viser en forbavsende rolig og lidet ængstelig Opførsel. Medens Brunellens Opførsel kan forklares sandsynligt ud fra dens Levevis, er der ingen fornuftig Forklaring at finde for de her nævnte to Finkearters vidt forskellige Opførsel i Fangenskab. Der er ingen store Forskelligheder i Grøniriskens og Torniriskens Levevis, som forklarer denne Forskel. Disse to Arter danner gode Eksempler paa et Par af mange Tilfælde, hvor det er umuligt og urigtigt at give en Forklaring; man maa lade sig nøje med at konstatere de særlige Artskarakterer.

Ved tamme Fugle forstaas i det følgende Fugle, der i Kraft af særlige Karakteregenskaber, Opfostring eller særlig Opdræsteknik slutter sig nær til Mennesket i Fangenskab.

Dompap og Grønsisken bliver i Fangenskab hurtigt tamme og fortrolige med Mennesket, og det samme er Tilfældet med Rødhals og Nattergal. Det er fremført, at de to førstnævnte Arters Tamhed skyldes, at de som selskabelige Fugle betragter Mennesket som Artsfælle, medens f. Eks. Rødhalsens og Nattergalens Tamhed skyldes, at de i Fangenskab betragter Menne-

sket som Foderautomat.*) Der er dog intet der taler for saadanne Forklaringers Sandsynlighed; f. Eks. er Torniriskens i Besiddelse af Flokinstinkt og er samtidig et Eksempel paa særlig Skyhed i Fangenskab. Mange andre selskabelige Fugle viser ikke i Fangenskab en Tamhed tilsvarende f. Eks. Grøn-siskenen. Rødhalsen viser ofte i Naturen udpræget Tillidsfuld-hed, eller om man vil Ligegyldighed, overfor Mennesket.

Enhver Fugl vil nødvendigvis i Fangenskab komme til at forbinde Mennesket og Foderet med hinanden, og endelig er det absolut givet, at voksne Individier, uanset om de er burfødte, opfostrede, vildfangede eller vilde, har et instinktivt Kend-skab til Artsfællers Udseende, Lyde og Bevægelser, saaledes at andre Væsener ikke uden videre her kan træde i Stedet i Fuglenes Opfattelse.

Unger, der opfostres af Mennesker, udstøder deres natu-rlige Lyde og udfører deres naturlige Handlinger f. Eks. Tiggen, naar Driften byder det, uden at man derfor tør slutte, at de betragter Mennesket som Artsfælle (Forældre). Det er alminde-ligt, at saadanne Unger reagerer paa samme Maade overfor den Flaske eller Blikdaase, hvori man opbevarer Melorme eller andre Lækkerier, blot man banker paa Beholderen eller rasler med den. Foderautomater, fra hvis Beholdere Melorme enkelt-vis drypper ud gennem et Rør, faar Ungerne til at tigge paa samme Maade, som hvis man giver dem Orme med Fingrene.

Som Dreng havde jeg en Allikeunge og samtidig en tam Skoggerdue, der meget ofte sad paa min Skulder, naar jeg fodrede Allikeungen. Naar begge Fugle blev overladt til sig selv i det Udhus, hvor Allikeungen gik frit omkring, løb denne ofte skrigende efter Duen og tiggede om Mad paa samme Maade som ellers, naar jeg var til Stede med Foder.

Det eneste, der i denne Henseende med Sikkerhed kan ud-ledes af Forsøg med opfostrede Unger, er, at de i deres første Levetid ikke har Kendskab til Forældrene. Unger, der tages til Opfostring, reagerer næsten øjeblikkelig overfor andre Fugle eller Mennesker, naar disse optræder med Lyde og Bevægelser i Forbindelse med Foder. Ombytning af Unger paa forskelligt

*) „Skyldes Fuglenes Adfærd Instinkt eller Fornuft?“ Holger Poulsen, D. O. F. T. 1942, pag. 206—207.

Alderstrin til forskellige Ammefugle bekræfter dette, saavel i Fangenskab som i Naturen.

Pirrer man med en Stok ved en Fuglerede, ogsaa fra en Position hvor Ungerne ikke kan se en, reagerer de som normalt for Forældrene, naar disse ankommer til Redekanten. Engang, medens jeg fotograferede ved en Brunellerede, skete det, at en redebyggende Musvit slog sig ned paa Redekanten og halede Mostotter ud af Reden. Brunelleungerne reagerede som overfor Forældrene, naar disse ankom til Reden. Lignende Situationer er ret almindelige at iagttage i Fangenskab.

Tidspunktet, paa hvilket det instinktive Kendskab til Artsfællers Udseende, Lyde o. s. v. optræder, er forskelligt efter Artens Udviklingshastighed; men voksne Individuers Kendskab til Artsfæller er en Kendsgerning, og dertil kommer et individuelt Kendskab — for nogle Arters Vedkommende for hele Livet.

Flugtinstantet, der er en absolut Betingelse for en Arts Bestaaen, kan hos visse Arters Unger, naar de opfores hos Mennesker, have Vanskelighed ved at udløses. Hvor tidligt Flugtinstantet udløses hos Unger afhænger af forskellige Forhold; f. Eks. er de Farer og Fjender, en Kragefugl maa flygte for, hurtigt overset i Forhold til de fleste Smaaafugle, som Døgnen rundt er efterstræbt, og hvis Unger i ganske anderledes Grad er udsatte for Angreb. At Krager, Skader, Alliker o. s. v. ikke saa blindt som Smaaafugle følger deres Flugtinstant, skyldes ganske givet dette Forhold i Forbindelse med, at deres større Evner tillader dem en Vurdering af en Situation, som mindre begavede Arter ikke indlader sig paa, og som i større eller mindre Grad undertrykker Flugtinstantet. Dette gælder saavel de af Mennesker opfostrede som vilde Unger af Kragefugle.

Kragefuglene, der er de højst udviklede af alle Fugle, har stor Evne til at erkende en Situations Farlighed eller Ufarlighed og benytter sig af denne Evne i allerhøjeste Grad. Der, hvor de ikke angribes, bliver de frygtløse, og dette Karaktertræk i Forbindelse med deres store Nysgerrighed er Grunden til deres særlige Tamhed i Fangenskab, medens det er helt andre Karakteregenskaber, der gør andre Fugle tamme.

En Skadeunge faar i Naturen normalt sit Flugtinstant ud-

løst ved Forbillede fra Forældrene. Hvis man gaar med til Teorien om Mennesket som Forældre i en opfostret Unges Opfattelse, skal f. Eks. en opfostret Skadeunge normalt faa sit Flugtinstinkt udløst ved Forbillede fra Mennesket. Dette er selvfølgelig ikke Tilfældet, men en saadan Skadeunge vil blot vanskeligere end i Naturen faa sit Flugtinstinkt udløst. En kraftig Forskrækkelse af den ene eller den anden Art er dog ofte tilstrækkelig, f. Eks. har hos mine egne opfostrede Skade- og Allikeunger Angreb af Hund, Kat og Skrukhøne været Aarsag.

Tamme Fugle, der paa Grund af Opfostring har sluttet sig nær til Mennesket, slutter sig, hvis Lejlighed gives, til Artsfæller.

Grønsiskenens Tamhed er karakteristisk for Fuglen, uanset Køn. Det er ligegyldigt, om den er vildfanget eller opfostret, om Fuglene holdes parvis, enkeltvis eller flere Individder sammen. Jeg har opdrættet denne Fugl i fem Generationer under vidt forskellige Betingelser, parvis i smaa Kassebure (47 cm \times 32 cm \times 25 cm), og flere Par sammen i Fuglestue og ligeledes i udendørs Volière under ret rummelige Forhold (20 m³). I intet Tilfælde har jeg bemærket nogen synderlig Forskel i Karakter hos vildfangede og burfødte. Det er min Erfaring, at de enkelte Individder lige saa hurtigt bliver fingertamme i større Voliærer som under mindre Rumforhold, dette gælder ogsaa, naar flere Individder holdes sammen.

Hvordan Grønsiskenen end opfatter Mennesket, dens Lige-gyldighed for det er imponerende; Reden med den rugende ♀ kan man løfte ud fra dens Plads, og ♀ ruger videre, medens man staar med Reden i Haanden. Jeg har ofte staaet saadan med en af Fuglene siddende uanfægtet paa Redekanten maddende Ungerne, og om jeg selv eller en anden holdt Reden var ligegyldigt. Kom derimod Parrene og i Særdeleshed ♂♂ for tæt paa hverandres Redeplads, blev der i Almindelighed et Slagsmaal ud af det.

Dompappens Opførsel i Fangenskab kan ikke sammenlignes med Grønsiskenens. Dompap-♂ er i Yngletiden som Regel overordentlig stridbar overfor saavel Artsfæller som andre Fugle, jeg har set den fuldstændig terrorisere baade Bogfinke og Kvækerfinke, skønt disse havde Unger selv. Begge Køn jager

tit andre Fugle væk fra Ædeskaalen, idet de samtidig udstøder en ejendommelig hvæsende Lyd. Denne Optræden ved Ædeskaalen er ens hele Aaret. Dompappen finder sig meget hurtigt til Rette i Fangenskab. Naar den holdes parvis eller sammen med andre Fugle, er den dog ikke paafaldende tam overfor Mennesket. Enlige Dompapper, særlig ♂♂ bliver derimod ofte overordentlig tamme i Fangenskab.

Den Tamhed, som opfostrede Undulater viser, skyldes ikke Artskarakter, i Lighed med f. Eks. Grønsiskener. Saadanne tamme Undulater opdrættes ved, at man fjerner Ungen fra Forældrene paa et ret tidligt Stadium og selv mader den færdig. Der arbejdes helst med en ♂-Unge. Enhver, der har beskæftiget sig med Undulater, ved, hvor stærkt ♂ beskæftiger sig med ♀, piller hende i Fjerene og mader hende. Parret er i det hele taget meget optaget af hinanden. Den Interesse, hvormed den tæmmede Unge beskæftiger sig med sin Herres Fingre, Øren, Urkæde, en Celluloidkugle eller Dukke, tiltager sammen med Fuglens aldrig udløste Parringsdrift. Ogsaa andre Fugle, der holdes alene og unddrages naturlig Udløsning af Parringsdriften, bliver ofte særdeles tamme og viser Interesse for, at man beskæftiger sig med dem.

Sammenligner man forskellige Arters Lærenemhed med Hensyn til f. Eks. at benytte en Burdør ved Ind- og Udflyvning, vil Bedømmelsen nemt blive problematisk, hvis man ikke tager Arternes særlige Natur i Betragtning. Rødhalsen f. Eks. smutter i vild Tilstand hjemmevant om paa de besynderligste Steder, i Udhuse, Drivhuse og lignende Steder. Den nærer ingen Frygt for at gaa gennem smaa Aabninger ind i selv mørke Rum. Den bygger ofte Rede i Træhuler, inde i Udhuse og andre saadanne Steder, hvor den er nødsaget til at smutte ind og ud gennem Aabninger. Ligesom Brunøllen ifølge sin særlige Natur har let ved at finde sig til Rette med Fangenskab, har Rødhalsen særlige Ejendommeligheder i sin Natur, som gør det lettere for den end f. Eks. Nattergalen at finde sig til Rette med Benyttelse af sin Burdør.

I Fangenskab sker det ret ofte, at Redeunger udkastes af Forældrene. Dette Forhold er kendt af enhver Fugleopdrætter, hvorimod de dybere Aarsager sjældent erkendes. I Artiklen „Skyldes Fuglens Adfærd Instinkt eller Fornuft?“ af HOLGER

POULSEN D. O. F. T. 1942, pag. 199, beretter Forfatteren om en personlig Oplevelse med et Stillidspar, der Gang paa Gang lagde Æg og udrugede Unger, som de derefter kastede ud af Reden. Forfatteren fastslaar, at Aarsagen hertil er Overfodring af Ungerne foraarsaget af Forældrenes alt for nemme Adgang til Opmadningsfoderet, af hvilken Grund de mætte Unger i lang Tid ikke tigger om Føde og derfor tilsidst virker paa Forældrene som døde. I samme Forbindelse meddeler Forfatteren, at LORENZ har gjort lignende Iagttagelser hos et Ynglepar af Munk i Fangenskab.

Der kan ikke herske Tvivl om, at Instinktet med usvigelig Sikkerhed fremkalder den rette Handling, naar de rette Impulser optræder, og da mætte Unger er det af Naturen tilsignede Resultat, er det absolut udelukket, at saadanne Unger med deres hyppige Afleveringer af Ekskrementer kan udløse Instinkt for døde Unger, og det er ligeledes umuligt, at Redeunger kan blive overfodrede; de lader sig fodre i Kraft af ren og skær Fødebehov, og naar dette Behov er dækket, lader de sig ikke fodre, før de trænger igen. Dette gælder i lige Maal, hvad enten der er Tale om fangne eller frie Fugle. Stærk Decimering af et Kuld vilde jo ellers foraarsage en instinktforstyrrende Overfodring, og det samme vilde være Tilfældet, hvor andre Fugle deltager i Opmadningen sammen med Forældrene, et Forhold, der kendes saavel fra Natur som Fangenskab.

Naar Ungerne er mætte, er det ikke unormal Opførsel fra deres Side, der foraarsager Udkastningen, men derimod unormalt Forløb af Forældrenes Instinkter. Det er almindeligt at iagttage, saavel i Naturen som i Fangenskab, at Forældrene selv æder de Bidder, som Ungerne forsmaar, og ligeledes at Forældrene, naar Ungerne nægter at indtage mere Føde, giver sig til at ruge Ungerne eller forholder sig afventende med Hensyn til Ekskrementaflevering. Endelig maa det huskes, at det Tidsrum, der forløber fra Ungen er mæt til den atter gør Krav paa Føde, ingen som helst Forbindelse har med, om Forældrene har lang eller kort Vej til Foderet.

En almindelig Aarsag til den tilsyneladende meningsløse Udkastning af Redeunger i Fangenskab er den unaturlig lette Adgang til Opmadningsfoder og Beskyttelsen mod Fjenders og

Vejrligets Hindringer, hvilket tilsammen bevirker, at Forældrene ikke lider det naturlige Krafttab, der fremkommer, naar de i Naturen under Plejen af Ungerne maa søge efter Føden under stort Energiforbrug. Der opstaar derfor let hos Ynglepar i Fangenskab et Kraftoverskud, som bringer Fuglene i fornyet Ynglekondition. Instinkterne for Redebygning og Parring blokerer Madningsinstinktet, og Resultatet bliver, at Ungerne kastes ud. Ofte er det ogsaa Tilfældet, at ♂ alene eller i hvert Fald først kommer i fornyet Ynglekondition, og dens stærke Optagethed af ♀ bevirker da, at Ungernes Madning forhindres, hvorved de afkræftes og dermed ophører at paakalde ♀'s Madningsinstinkt. Tilfældet kan som Regel kendes paa, at Parret aldeles omgaaende bygger ny Rede og lægger Æg igen. Ofte sker der kun en mindre Ubedring af Reden, inden næste Kuld lægges.

En anden Aarsag er, at et Ynglepar i Fangenskab af en eller anden Grund nægter at benytte det givne Opmadningsfoder, hvorved Ungerne afkræftes, til de ligger svage og næppe aandende og saaledes ude af Stand til at udløse Forældrenes Madningsinstinkt ved normal Tiggen om Føde. Den naturlige hyppige Aflevering af Ekskrementer finder ikke Sted, og Ungerne opfattes af Forældrene som døde eller fremmede Ting og kastes ud af Reden. Hvis Parret i et saadant Tilfælde straks bygger igen, vil selve Aarsagen ikke altid kunne skelnes fra den først nævnte, fordi man almindeligvis først bliver opmærksom paa den unormale Udvikling, naar Ungerne er kastet af Reden, og ganske særlig hvor flere Par opholder sig sammen, kan det være vanskeligt at udrede Aarsagen. Holder man imidlertid Fuglene under saadanne Forhold, at hyppige daglige Eftersyn af Rederne finder Sted, er det meget let at konstatere, om Ungerne er velfodrede fra Starten og først senere forsømmes, eller om de makes mangelfuldt fra Begyndelsen. Det er i Sagens Natur af afgørende Betydning, at Forældre-fuglene samtidig iagttages nøje, saa man ser, om de benytter Opmadningsfoderet eller ej. Overholdes en saadan Kontrol, volder det ingen Vanskeligheder at udfinde Aarsagen i de enkelte Tilfælde.

Jeg har i Tidens Løb holdt et stort Antal Fugle i Fangenskab og har haft fuldt lykket Opdræt af Maagefinke, Kinesisk

Dværgvagnet, Grønirisk (tre Generationer), Grønsisken (fem Generationer), Tornirisk, Dompap og Ædelsanger samt flere Gange Unger af Bogfinke, Kvækerfinke og Brunhovedet Verling, de sidste tre Arter dog ikke mere end ni Dage gamle Unger paa Grund af utilfredsstillende Opmadningsfoder. Desuden har jeg opdrættet over 800 Kanariefugle. De følgende Eksempler, der er sikkert erkendt, hvad Aarsag angaar, vil med tilstrækkelig Tydelighed illustrere de omtalte Udkastninger af Redeunger.

Fire Par Kanariefugle i hver sin mindre Voliere kastede Gang paa Gang Ungerne ud og udrugede nyt Kuld Æg. Det ene Par udrugede fire Gange, den sidste Gang havde Parret saa travlt, at de byggede ny Rede ovenpaa de endnu levende Unger, der kvaltes paa denne Maade. De to Par udrugede tre Kuld, det fjerde Par to. Næste Foraar blev forsøgsvis ♂ fjernet fra de to ♀♀, hos hvilke Udskejelserne havde været værst. Disse to ♀♀ gennemførte Udrugning og Opmadning upaaklageligt, den ene med fire Unger, den anden med fem; ♀♀ fik altsaa mere Energi tilovers og befriedes for ♂♂'s Paavirkning. Hos de to andre Par gentog Komedien med stadig Ungeudkastninger sig. I mange andre Tilfælde har saadanne Indgreb givet samme gunstige Resultater. Uheldige Foderremner, der har skadelig Indvirkning paa Ungernes Fordøjelse, kan ogsaa foraarsage, at disse afkræftes og som Følge heraf udkastes. Ogsaa stærke Angreb af Fuglemider (*Dermanyssus avium*) er i Stand til at afkræfte Ungerne og saaledes foraarsage Udkastning.

Det omtalte Kraftoverskud hos Fugle, der yngler i Fangenskab, kan ogsaa give sig andet Udslag. Jeg havde gennem flere Aar en ualmindelig smuk og kraftig, vildfanget Grønirisk-♂, der fik sit Kraftoverskud brugt paa anden Maade, nemlig ved foruden at made sine egne Unger ogsaa at besøge samtlige Reder i Volieren og made Ungerne der; baade Unger af sin egen Art og Kanarieunger tog den sig af, ogsaa efter at de var fløjet af Reden. Graaspurveunger, der hoppede om paa Volierens Tag, forsøgte Grønirisk-♂ at made gennem Traadnettet. En Sommer havde denne ♂ Unger med to Grønirisk-♀♀ samtidig og fik dog Tid tilovers til at made et Kuld Dompapunger, der ikke blev madet af Forældrene, fordi disse ikke

vilde benytte Opmadningsfoderet. Dompapperne havde af denne Grund kastet to tidligere Kuld Unger af Reden i stærk afkræftet Tilstand. Først efter 6 Dages Forløb, da Grønirisk-♂ havde givet Dompapungerne den rigtige Start, tog de gamle Dompapper sig af Madningen og gennemførte den, dog til Stadighed bistaet af Grønirisk-♂, der enkelte Gange maatte kæmpe med Dompap-♂ for at komme til sine Plejebørn.

Et Par Brunhovede Verlinger (*Emberiza luteola* Sparrm.) nægtede absolut at benytte det Foder, jeg bød dem til Opmadning. Melorme, friske Myrepupper, Edderkopper, Æggefoder og Universalfoder, alt blev vraget. Fuglene smuttede rundt overalt i Volieren tydeligt søgende efter bedre egnet Føde. Da Ungerne var to Døgn gamle, saa jeg baade ♂ og ♀ made med Smaainsekter, de havde fanget. Senere paa Dagen saa jeg ♂ komme ud fra en Grøniriskrede med en spæd Unge, som den fløj rundt med og derefter lod falde til Jorden. Inden Aften havde den tømt seks Reder for smaa Unger, sytten i alt, af Kanarieflugl, Grønirisk og Grønsisken. Det var tydeligt, at den betragtede disse Unger som Fødeemner, der omend kun momentvis har forekommet den passende. Flere Gange forsøgte den at flyve til sin Rede med de saaledes erhvervede Unger, men lod dem til sidst falde til Jorden. Fuglen var urolig og rastløs. Næste Dag smed Parret deres egne Unger ud af Reden, ♂ de to og ♀ den tredie. De af Sult afkræftede Unger paakaldte ikke mere Forældrenes Madningsinstinkt og blev betragtet som døde eller fremmede Ting. Parret byggede ny Rede 11 Dage senere og lagde Æg 14 Dage efter Ungernes Udkastning. Dette Yngleforsøg blev forstyrret af andre Fugle.

Læser man de hyppige Opdrætsberetninger i „Cage Birds“, „Die gefiederte Welt“ og vore egne Stuefugleforeningers Tidsskrifter, vil man i forbavsende mange Tilfælde erfare om flere forudgaaende mislykkede Yngleforsøg med Ungeudkastning og hurtigt paafølgende nyt Kuld. Den Slutning, der kan udledes af disse Beretninger, viser Overenstemmelse med de først anførte Eksempler. Efter to til tre afbrudte Yngleforsøg er et saadant Pars Kondition blevet nedsat til en Grad, der endelig sikrer et normalt Yngleresultat.

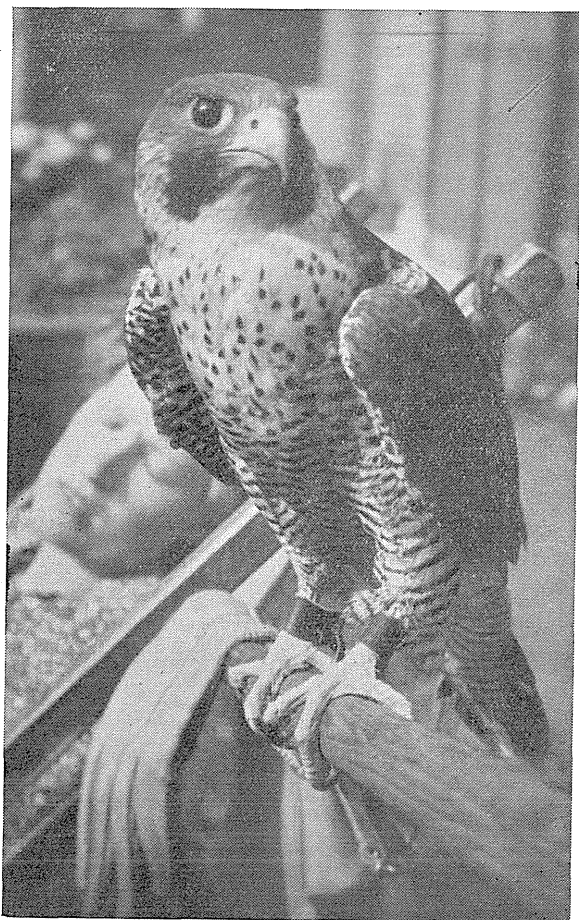
Det hidtil meddelte kan kun yderligere bestyrke Indtrykket af Fuglenes overvejende instinktprægede Væsen; men lej-

lighedsvis støder man dog paa Individder med en Opførsel, der selv ikke ved gentagne Forsøg og den mest nøgterne Bedømmelse kan bringes i Overensstemmelse med det almindelige Billede. Hvorvidt der i saadanne Tilfælde er Tale om Glimt af Fornuft eller et hos disse Individder særlig fint udviklet Instinkt, maa jeg afstaa fra at tage Stilling til og kun fastslaa, at enhver, der betragter Fuglenes intimere Livsudfoldelse, kommer ud for saadanne Tilfælde.

Hos mine Kanariefugle har jeg i nogle Tilfælde været ude for ♀♀, der absolut vægrede sig ved at godkende andre ♀♀'s Æg, som blev anbragt mellem deres egne. De fremmede Æg blev i nogle Tilfælde kastet ud, andre Gange trillet op paa Redekanten, hvor de blev liggende uønsede, til de som Regel faldt ned af sig selv. For at faa Rede paa Spørgsmaalet forsøgte jeg i flere saadanne Tilfælde at lægge Porcelænsæg mellem saadanne ♀♀'s Æg. Porcelænsæggene var for tunge til, at Fuglene kunde kaste dem ud af Reden. Nogle af disse ♀♀ begravede hver Gang det kunstige Æg i Redematerialet og rugede videre paa deres egne Æg, enkelte opgav at skille sig af med Porcelænsægget og rugede det sammen med deres egne. Fra Værtsfugle for Gøgen kendes lignende Opførsel, og nogle Individder forlader Reden efter Gøgeæggets Tilstedekomst. I Almindelighed antager de fleste Fugle fremmede eller kunstige Æg, selv om Forskellen er ret paafaldende. Ganske faa Gange har jeg haft Kanarie-♀♀, der ikke fandt sig i at faa fremmede Unger, selv af deres egen Art og Farve, anbragt hos sig. Ungerne blev ikke passet og ofte næsten omgaaende kastet ud. I Almindelighed er der ellers ingen Vanskelighed ved at faa en Kanariefugl til at modtage fremmede Unger. At det ogsaa gaar let med en Del Arter i Naturen, er der mange Eksempler paa.

At en Fugl kan opnaa et absolut Kendskab til en bestemt Person, har jeg erfaret med en tam Vandrefalk-♂. Da jeg modtog Fuglen, havde den været Genstand for ukyndig Behandling og var i daarlig Kondition. Den bed, saa snart jeg forsøgte at tage den paa Haanden, og var i det hele taget sky og utilnærmelig den første Tid, og flygtede saa langt Fodremmen tillod det, naar jeg nærmede mig. Jeg anbragte Falken paa en to Meter lang Bøjle under aaben Himmel; en ca.

halvanden Meter lang Løberem tillod den at opholde sig saavel paa Bøjlen som paa Jorden og at søge Skygge under et Træ. Natten tilbragte den uden Rem i et Lysthus og ligeledes Da-

Vandrefalk, *Falco peregrinus*.

gen, hvis Vejret var slet. Efter et Par Maaneders omhyggelig Pleje, i hvilken Tid Foderet hovedsagelig bestod af nyslagtede Duer, Graaspurve og Mus, kom jeg paa saa fortrolig Fod med Fuglen, at den skreg og baskede med Vingerne, saa snart den saa mig, og til sidst løb den mig i Møde saa langt Løberem-

men rakte, naar jeg nærmede mig. Jeg prøvede mange Gange at lade en anden fodre den; men den lod næsten altid Føden falde. Ved flere saadanne Lejligheder prøvede jeg at gaa til den med Føde i Haanden, og hvis den havde ædt den Føde en anden havde givet den, blev den straks gylpet op, og i Stedet fortærede den det Foder, jeg gav den. En Gang efter tre Dages Fravær fandt jeg alt det af en anden givne Foder liggende urørt paa Jorden, og jeg havde endda ladet Falken undvære Føde et Par Dage, forinden jeg overlod dens Pasning til en Ven. Interessant var det, at det Foder, den saaledes havde vraget, omgaaende blev ædt, naar jeg tog det op og bød det frem, selv om det var flere Dage gammelt. Efter et halvt Aars Forløb tillod den, at min Kone gav sig af med den, men den aad kun enkelte Gange, hvad hun bød den, selv efter at den havde vænnet sig til at sidde ved hendes Havestol.

Jeg forsøgte ved forskellige Forklædninger at narre Falken, men den kendte mig hver Gang, blot jeg kom tilstrækkelig nær, og aad ofte Føden siddende paa min Arm. Hos ingen anden tam Fugl har jeg været ude for Spisevægtring overfor anden Person og heller ikke en saa absolut Favorisering af min Person, og jeg kan indtil dette Øjeblik ikke bringe denne Vandrefalks Opførsel i Overensstemmelse med andre personlige Erfaringer.

Den vildtlevende Knopsvanes Udbredelse som Ynglefugl i Sydsjælland.

Af GREGERS SCHMIT.

Fra den ældste Tid har Knopsvanen været Ynglefugl i Danmark, hvilket Knoglefundene i vore Moser viser, men for ca. 200 Aar siden begyndte Bestanden at gaa tilbage, og denne Udvikling har fortsat lige til omkring 1920, da der i Følge Oplysninger af R. HØRRING (Danmarks Fauna, Fugle I) og af E. LEHN SCHIØLER (Danmarks Fugle I) kun ynglede 2-3 Par vildtlevende Knopsvaner i hele Landet, og disse fandtes i Nordøstsjælland. Saa kom Fredningen af Knopsvanen i 1926, og for at se hvorledes denne Fredning virkede efter nogle Aars Forløb, foranstaltede Naturfredningsraadet i 1936 en